

**ELS SERVEIS PSICOPEDAGÒGICS ESCOLARS –SPEs–:
30 ANYS D’ASSESSORAMENT COL·LABORATIU
A LA COMUNITAT EDUCATIVA**

**LOS SERVICIOS PSICOPEDAGÓGICOS ESCOLARES –SPEs–:
30 AÑOS DE ASESORAMIENTO COLABORATIVO
EN LA COMUNIDAD EDUCATIVA**

**SCHOLAR PSYCHO-PEDAGOGICAL SERVICES –SPSs–:
30 YEARS OF COLLABORATIVE ADVICE
AT EDUCATIONAL COMMUNITY**

*Vicent Bueno Ripoll**

Doi: 10.7203/anuari.psicologia.16.1.223

Introducció

La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana, d’aleshores, a l’inici del curs 1983/84 assumí les funcions i els serveis de l’Estat en matèria educativa. La seua declaració d’intencions queda reflectida en el *Llibre Blanc de l’Educació a la Comunitat Valenciana*, publicat en 1984. Ací s’arreplega com a hipòtesi la creació dels Serveis de Suport Psicopedagògic, amb tres seccions dirigides a tasques o activitats diferents:

1. Secció d’orientació.
2. Secció tècnica d’educació especial i
3. Secció de suport psicopedagògic, amb una ràtio proposada d’un orientador per cada 2.600 alumnes, considerada «alta, però homologable amb els països europeus».

* Psicòleg. Cap de la Secció d’Orientació de la Conselleria d’Educació, Investigació, Cultura i Esport, de la Generalitat Valenciana. Correspondència: <buenovic@gmail.com>.

És per mitjà del decret 136/84, que es creen els Serveis Psicopedagògics Escolars (SPEs) en la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència d'aleshores, integrant els ja existents d'Orientació Escolar i Vocacional creats per mitjà de l'orde ministerial de 30 d'abril de 1977 (BOE de 13 de maig de 1977) i els Equips Multiprofessionals, per la de 9 de setembre de 1982 (BOE de 15 de setembre de 1982). Part del personal de l'antic Institut d'Orientació Professional i Vocacional (IOEP), creat en 1927 i transferit, també, a la Comunitat Valenciana, es va integrar en els nous Serveis Psicopedagògics Escolars..

Decurs

Quan es van crear els SPEs, ja existien els Gabinetes Psicopedagògics, finançats per alguns ajuntaments, que exercien la seua activitat en l'àrea de l'ensenyament públic no universitari i es va procedir a la seua autorització i homologació, per la Conselleria.

Així els primers Serveis Psicopedagògics Escolars són de 1985 i és a l'annex 1 de la resolució de 30 de juliol de 1985 (DOGV de 9 de setembre), on es creen els equips d'especialistes en Orientació Escolar i Professional, en Trastorns, Dificultats de l'Aprenentatge i en Educació Especial. I en 1986 es doten els llocs de treball de Psicopedagog per a centres específics d'Educació Especial. I en 1987 s'adscriu als SPEs, professorat especialista, per a exercir les funcions de logopèdia, mentre que, a finals de 1987, es creen els llocs de Psicopedagogs Instituts d'Ensenyaments Mitjans.

A continuació, en el DOGV de 30 de maig de 1989, es publica l'orde de 3 de maig de 1989, de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, d'aleshores, per la que s'organitzen els Serveis Psicopedagògics Escolars, en desplegament del decret 53/1989 de 18 d'abril, amb un total de 34 SPEs. En la seua composició hi havia (PED) Pedagogs, (PSI) Psicòlegs, Professors Especialitzats en Psicopedagogia (PEP) i Professors Especialitzats en Logopèdia (PEL), que han passat a ser Professors de Secundària d'Orientació Educativa i Mestres d'Audició i Llenguatge, respectivament. També formaven part dels SPEs els Psicopedagogs dels Centres d'Educació especial i d'Instituts, ara dependents del corresponent Departament d'Orientació del IES respectius.

Quant a la posada en marxa d'aquells Serveis, s'iniciaven en jornades per a tots els que, per primera vegada, entraven a formar part dels equips dels SPEs, tot debatent sobre les funcions i els models d'intervenció. També hi havia setmanes formatives específiques, per funcions o per especialitats, com el Curs d'Organització i Gestió dels SPEs. Específicament, quan es van crear els SPEs en Ensenyaments Mitjans, en les Primeres Jornades de Treball convocades, la ponent Juana María Sancho, plantejava un model psicopedagògic d'interven-

ció, basat en la necessitat de redefinir el camp d'actuació dels professionals implicats, replantejant les expectatives respecte als alumnes i aprofundint en les metodologies d'intervenció, tot adequant-se a les necessitats de l'alumnat.¹ Heus ací l'origen de l'assessorament psicopedagògic col·laboratiu, al servei de la comunitat educativa, que es correspon amb les funcions de l'assessorament i suport tècnic envers el professorat i els centres, en matèria psicopedagògica, del decret 53/1989, de 18 d'abril, del Consell de la Generalitat Valenciana.

Aleshores, l'aposta per la integració escolar requeria prioritzar esforços, en la tasca de suport al professorat i als centres, per tal de contribuir per mitjà d'un treball col·laboratiu en la recerca de solucions per als problemes quotidians. La publicació «Tots iguals tots diferents»,² s'adreçava a promoure la reflexió –i la pràctica– col·laborativa conjuntes de l'assessor i de l'assessorat. La nova concepció de l'educació especial es basava en el principi d'integració, on les necessitats educatives especials de l'alumnat «amb minusvalideses físiques, psíquiques, sensorials o per inadaptacions», passaven a ser avaluades i s'inclouïen, habitualment, dins del procés d'ensenyament-aprenentatge, en els centres ordinaris.

La creació dels Serveis Psicopedagògics de referència, s'orienten a l'anomenat model d'intervenció directa i grupal, actuant per programes. Es perfilen com un instrument de canvi per possibilitar la millora qualitativa de l'ensenyament i la superació de les desigualtats personals i socials. Amb un paper protagonista en la renovació dels enfocaments i les tècniques educatives, per a modificar les variables que dificulten l'aprenentatge i generen inadaptació. En la pràctica quotidiana d'aplicació d'un tal model, els SPEs posen l'èmfasi en *els programes* i en la seua prestació habitual en els centres, més que no obre un determinat i puntual problema sobrevingut. Aleshores els principis d'intervenció des de la seua constitució, es basen en la globalització dels processos d'orientació; la funcionalitat de les actuacions, considerant el diagnòstic com un mitjà, no com una fi categoritzadora; el treball en equip, conjuntant criteris d'actuació i organitzant conjuntament les activitats i la intervenció psicopedagògica mitjançant la intervenció tutorial.

En tot cas, es constata que els millors resultats es deriven en treballar de forma col·laborativa amb el professorat, amb l'equip directiu i amb les comissions de coordinació que funcionen al si del centre i manllevant enfocaments i instruments ja contrastats i provinents d'altres disciplines d'àmbits propers. Així, l'aula és el lloc menys restrictiu per a la majoria dels estudiants amb dis-

1. Vegeu el llibre de la seua autoria: «Entre corredors i classes: un estudi ecològic d'un centre de Batxillerat des d'una perspectiva psicopedagògica.1987, Ed. Sendai. L'hospitalet de Llobregat.

2. AA.VV. (1988): *Tots iguals, tots diferents*. Generalitat Valenciana. València.

capacitat, però no basta amb la integració física i espacial, ha de ser també curricular i completa. Precisa la col·laboració dels SPEs en els centres, quan s'elaboren les concrecions curriculars, les relacions entre objectius, continguts, criteris d'avaluació i competències bàsiques. Per a organitzar després les programacions, unitats didàctiques i els plans d'actuació per a l'alumnat, amb necessitats específiques de suport educatiu. Per a l'elaboració d'aquells plans d'intervenció convé considerar els procediments de planificació múltiple, que pondera la decisió inicial, contemplant conjuntament els possibles futurs esdeveniments.

Final

Vist en perspectiva, el procés de normalització de l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu i el dels SPEs han seguit camins paral·lels, amb avanços clars, però encara amb un llarg tram per recórrer. El principi de normalització en educació va obrir pas al d'integració en el sistema, tant per a l'alumnat amb discapacitat, com per al personal d'aquells Serveis. D'altra banda, la normalització també afecta l'activitat col·lectiva dels SPEs, en quant a l'establiment de procediments i solucions a situacions repetitives pròpies del treball quotidià. Així, convé establir un mapa de processos, per incloure tant els estratègics amb les seues corresponents directrius i guies, com els processos clau que són els que proporcionen resultats a l'alumnat i les seues famílies i els de suport. Finalment, les activitats a realitzar han de concretar-se en documents específics, que es posen a disposició de la comunitat educativa, oferint d'aquesta manera una atenci de qualitat. I això consensuadament amb el professorat i les famílies.

Tant de bo, la dilatada experiència de l'itinerari que descrivim, ens paute, oriente i encoratge a continuar aprofundint, en la prestació d'un servei vertebral i indispensable a la qualitat educativa desitjada.